

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmän rättshjälpsverksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om allmän rättshjälpsverksamhet skall ändras. Efter stiftandet av lagen har kommunens organisation ändrats och håller fortsättningsvis på att ändras. Lagen om försök med frikommuner är i kraft till utgången av detta år. Då avsikten inte är att återgå till de förvaltningssystem som gällde före frikommunsförsoket, är det nödvändigt att ändra lagen om allmän rättshjälpsverksamhet speciellt då det gäller underställningar och rättshjälpsnämnder. Samtidigt föreslås vissa smärre andra ändringar i lagen.

Syftet med denna proposition är att säkra ett smidigt anordnande av allmän rättshjälp i kommunen. Beträffande de sätt på vilka verksamheten anordnas skulle kommunerna kunna avtala fritt. För samarbetsavtal behövs inte längre justitieministeriets godkännande. Verksamheten kunde även ske via samkommuner. Kommunen bör säkra en tillräcklig tillgång på service för dem som behöver

sådan. Verksamheten bör även fylla de krav som ställs på advokatverksamhet.

I propositionen föreslås ingen ändring av det att den allmänna rättshjälpsverksamheten är en lagstadgad uppgift för kommunerna. Allmän rättshjälp skall också i fortsättningen lämnas av allmänna rättsbiträden. Det föreslås att man avstår från en lagstadgad särskild rättshjälpsnämnd. Av de uppgifter som rättshjälpsnämnden numera har föreslås en del överföras direkt på det allmänna rättsbiträdet. Allmänna rättsbiträdet skulle bl.a. besluta om indrivning av ersättningar i skatteutskökningsväg. I kommunen skall dock för styrning och övervakning av allmänna rättshjälpsverksamheten finnas ett organ med flera medlemmar. Organet kan vara gemensamt för flera kommuner och det kunde även svara för annan kommunal verksamhet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfast.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Om allmän rättshjälpsverksamhet stadgas i lagen om allmän rättshjälpsverksamhet (88/73). Den allmänna rättshjälpsverksamheten är kommunal verksamhet. År 1989 stadgades det att den är en lagstadgad kommunal uppgift. Allmän rättshjälp bedrivs med hjälp av särskilda rättshjälpsbyråer med en eller flere tjänster för allmänt rättsbiträde. Kommunerna kan sinsemellan avtala att avtalskommunernas rättshjälpsverksamhet handhas av en av kommunerna. Avtalet förutsätter godkännande av justitieministeriet.

I början av år 1996 fanns det 160 rättshjälpsbyråer i Finland. I byråerna fanns 221 allmänna rättsbiträden, 6 juridiska rådgivare och 190 heltidsanställda och 24 deltidanställda kontorsbiträden. Rättshjälpsbyråerna tog år 1995 emot 79 493 nya uppdrag, varav 18 250 gällde familjerättsliga, 14 114 arvsrättsliga, 31 508 andra civilrättsliga, 8 070 straffrättsliga och 5 085 förvaltningsrättsliga frågor samt 2 466 exekution eller andra frågor.

Justitieministeriet kan på särskilda grunder tillåta att en kommun ordnar rättshjälpsverksamheten på så sätt att en advokat på

kommunens uppdrag ger rättshjälp. Enligt motiveringen i regerings propositionen om ändring av lagen om allmän rättshjälpsverksamhet (RP 241/1990 rd) kan detta alternativ bli aktuellt när det t.ex. är fråga om en kommun som är liten och tvåspråkig och är en skärgårdskommun eller annars har exceptionella förhållanden. I förhållanden av detta slag kan det i vissa fall vara en övermäktig uppgift att ordna den allmänna rättshjälpsverksamheten på det traditionella sättet. Justitieministeriet har gett sju kommuner ett sådant tillstånd som avses ovan.

Den allmänna ledningen och tillsynen över den allmänna rättshjälpsverksamheten ankommer på justitieministeriet.

I kommunen leds och övervakas den allmänna rättshjälpsverksamheten av rättshjälpsnämnden. Kommunfullmäktige inväljer minst fem medlemmar i rättshjälpsnämnden. Ordföranden, viceordföranden eller en medlem av nämnden skall ha avlagt juris kandidat examen. Kommunfullmäktige skall godkänna ett reglemente för rättshjälpsnämnden. Reglementet skall fastställas av justitieministeriet.

Om kommunen inte har ett allmänt rättsbiträde, bör det framgå av reglementet vilken kommunal myndighet som bestämmer om beviljande av rättshjälp. Lagen om allmän rättshjälpsverksamhet tillämpas i tillämpliga delar på denna myndighet och på den advokat som på uppdrag av kommunen ger allmän rättshjälp.

Enligt lagen om försök med frikommuner (718/88) kan kommunfullmäktige i en frikommun tilldela en eller flere nämnder eller en annan myndighet helt eller delvis handhavandet av en sådan förvaltning som enligt lag tillkommer en annan nämnd. På frikommuner tillämpas inte heller vad som i någon annan lag är stadgat om underställande av en kommunal myndighets beslut för fastställelse vid en statlig myndighet. Lagen innehåller vissa undantag från de ovan nämnda stadgandena, men i detta sammanhang är det inte fråga om dem. En administrativ experimentkommun kan också utöva experiment med nämnderna.

Den tid lagen om försök med frikommuner är i kraft har förlängts genom lag (1015/92) till slutet av år 1996. Enligt den sistnämnda lagen kan en administrativ experimentkommun utöva experiment i samma utsträckning som en frikommun.

Till allmänt rättsbiträde kan väljas en

lämplig person som avlagt juris kandidatexamen och som har tillräcklig advokaterfarenhet eller erfarenhet i handhavandet av domarvärv. Finlands Advokatförbund utövar tillsyn över de allmänna rättsbiträdena. Dessa har inte rätt att för egen räkning sköta advokatuppdrag. Ett rättsbiträde får inte vara delägare, bolagsman eller medlem i ett bolag eller annat samfund som utövar advokatverksamhet.

Allmän rättshjälp ges enligt 12 § 1 mom. åt sådana personer som har en i lagen om befolkningsböcker (141/69) avsedd hemort i Finland. Lagen om befolkningsböcker har upphävts. Numera stadgas om hemkommun i lagen om hemkom (201/94). Även en person som inte har hemort i Finland kan under vissa förutsättningar som nämns i lagen få rättshjälp.

Allmänt rättsbiträde är en kommunal tjänsteman med huvuduppgiften att hjälpa mindrebemedlade kommunbor i rättsliga ärenden. När rättsbiträdet hjälper kommunborna i rättsliga frågor är det fråga om advokatverksamhet. På denna verksamhet tillämpas de stadganden och föreskrifter som gäller advokater.

Det allmänna rättsbiträdet och rättshjälpsnämnden fattar också administrativa beslut, exempelvis beviljar rättshjälp kostnadsfritt eller mot partiell eller full ersättning, fakturerar kunderna, beslutar om indrivning av fakturor, beslutar om byråns öppettider, beslutar om sidomottagning. Härvid är det fråga om behandling av förvaltningsärenden eller normal förvaltning. På behandlingen av förvaltningsärenden tillämpas lagen om förvaltningsförfarande (598/82) och övriga principer inom förvaltningen.

Advokaternas yrkesverksamhet grundar sig på advokaternas oavhängiga ställning och deras förtroendeförhållande till huvudmannen. Det viktigaste är möjligheten att vara oavhängig i ett enskilt uppdrag från alla sidoinflytanden som kan utsätta huvudmannens bästa och bevakningen av dennes rättigheter för fara. Advokatens oavhängighet förutsätter att han i sin syssla är skyddad mot samhälleliga, närmast politiska inflytanden och inflytanden som är främmande för den offentliga förvaltningen. De viktigaste uttryckssätten för oavhängighet är tankefrihet, frihet att uttrycka sina åsikter och frihet att framföra kritik. Den andra grundförutsättningen är att det mellan huvudmannen och advokaten kan finnas ett fullständig förtroen-

deförhållande. De viktigaste uttryckssätten för förtroendeförhållandet är advokatens tystnadsplikt samt lojalitetsplikt, dvs. skyldigheten att i alla sammanhang bevaka enbart huvudmannens bästa och ingen annans bästa, t.ex. inte arbetsgivarens/kommunens bästa.

Allmän rättshjälp får inte lämnas i ett sådant ärende eller i ett ärende som har att göra med ett sådant ärende, i vilket motparten till rättshjälpssökande biträds eller har biträts av en person som arbetar vid samma rättshjälpsbyrå. I ett sådant här fall skall rättshjälpssökanden hänvisas till en advokat eller rättshjälpsbyrå i en annan kommun. Om arbetsläget i rättshjälpsbyrån eller ärendets speciella karaktär eller det bristande förtroendeförhållandet mellan rättshjälpsbiträdet och rättshjälpssökanden det motiverar, skall man gå till väga på samma sätt som ovan beskrivits.

Allmän rättshjälp får inte lämnas om biträdandet i rättshjälpssökandens ärende uppenbart skulle vara rättsmissbruk.

Allmänna rättsbiträdet beslutar om lämnande av allmän rättshjälp. Justitieministeriet fastställer de allmänna grunderna för hur rättshjälpssökandens disponibla medel per månad, tillgångar och underhållsskyldighet samt övriga på hans ekonomiska ställning inverkan omständigheter skall bedömas då det prövas om allmän rättshjälp skall lämnas och vilket belopp som skall uppbäras i ersättning för denna. Gällande föreskrifter har fastställts den 30 mars 1995.

Om ett allmänt rättsbiträde avslår en ansökan om rättshjälp eller om han anser att rättshjälp inte kan lämnas helt kostnadsfritt, skall ärendet på yrkande av rättshjälpssökanden föras till rättshjälpsnämnden för avgörande. Rättsbiträdet skall likväl, om rättshjälpssökanden det önskar, vidta de åtgärder, som är nödvändiga för bevarandet av hans rätt, innan rättshjälpsnämnden avgjort ärendet.

Rättshjälpsnämnderna har haft mycket få ärenden av ovan avsett slag, i medeltal under ett besvär per nämnd per år. Nämnderna har i regel inte ändrat på det beslut rättsbiträdet fattat.

Justitieministeriet fastställer de debiteringsgrunder som skall iakttas när ersättning uppbärs hos rättshjälpsstagaren eller när ersättningsgrunden uppbärs hos den allmänna rättshjälpsbyrå som erhållit handräckning. Gällande föreskrifter har fastställts den 20 no-

vember 1990.

Kommunerna beviljas för anordnande av allmän rättshjälpsverksamhet statsandel i enlighet med lagen om statsandelar till kommunerna (688/92),

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att anpassa den allmänna rättshjälpsverksamheten till förändrade förhållanden.

Målet för statsbidragsreformen, som trädde i kraft år 1989, var att förbättra grunderna för statens stöd och förfaringssätten så att det system som föreslogs

- ökar kommunernas befogenheter och avlägsnar de statliga myndigheternas onödiga styrning,

- utjämnar skillnaderna i kommunernas olika ekonomiska ställning,

- i tillräcklig grad sporrar till en kostnadsmedveten verksamhet,

- är enkelt och klart,

- fungerar snabbt och smidigt,

- framhäver ekonomi och resultat i verksamheten,

- grundar sig på en så liten produktion av handlingar som möjligt och ett så begränsat administrativt arbete som möjligt, samt att det

- kan kontrolleras och förutses i fråga om sina verkningar.

De viktigaste målen var att öka kommunernas befogenheter, göra verksamheten ekonomisk och framgångsrik samt att utjämna skillnaderna i ekonomisk ställning mellan kommunerna.

För att det föreslagna systemet skall fungera bra förutsätts att de normer som reglerar verksamhet och administration inklusive stadganden på lagnivå justeras i ett vidare omfång för att öka kommunernas verksamhetsutrymme.

Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lag om statsandelar till kommunerna och annan lagstiftning som har samband med den (RP 214/1991 rd) innehåller ett uttalande om att regeringen skall se till att det omgående inleds en övergripande översyn av normer i syfte att så snart och i så stor omfattning som möjligt upphäva de normer som onödigt begränsar kommunernas rörelsefrihet. Den ovan nämnda lagen har ersatt den statsbidragsreform som trädde i kraft i början av år 1989 för de små

statsbidragens del.

Målet för frikommunsförsöket var att inhämta erfarenheter hur det kommunala självstyret kan stärkas, öka kommuninnevånarnas möjligheter att delta, utveckla kommunförvaltningen att bättre än nu svara mot de lokala behoven, använda kommunens resurser mer effektivt än nu och förbättra den kommunala servicen.

Kommunallagen (365/95) trädde i kraft den 1 juli 1995. Kommunalförvaltningen genomgår en stark förändringsprocess. Som det viktigaste målet för den nya kommunallagen har uppställts det kommunala självstyret, demokratin och tryggheten av kommunbornas välfärd.

Syftet med denna proposition är att anpassa den allmänna rättshjälpsverksamheten till de förändrade förhållandena i kommunförvaltningen. Målet har också varit att beakta kommunernas ökade beslutsbefogenheter och rättshjälpsverksamhetens karaktär och särdrag som en advokatverksamhet för mindrebemedlade och som betalas med offentliga medel. På grund av den allmänna rättshjälps särdrag är det möjligt att den modell som valts i denna proposition inte nödvändigtvis passar för övriga kommunala verksamhetsformer.

Den allmänna rättshjälpsverksamheten kvarstår som en lagstadgad kommunal uppgift. Allmän rättshjälp är advokatSERVICE som är avsedd för mindrebemedlade och som betalas med offentliga medel. Rättshjälp lämnas fortsättningsvis av allmänt rättsbiträde.

Kommunernas möjlighet att ordna rättshjälpsverksamheten i den egna kommunen skall regleras så flexibelt som möjligt. Enligt propositionen är begränsningen den att verksamheten skall uppfylla kraven på god advokatsked. I övrigt begränsar lagen inte kommunens möjlighet att ordna verksamheten. Enda undantaget är den situationen att kommunen köper tjänsterna av en advokat. Enligt den nya lagen kräver detta tillstånd av justitieministeriet. I övriga frågor behövs inte justitieministeriets tillstånd.

Som nu skall justitieministeriet också enligt den nya lagen fastställa de allmänna grunderna för värdering av sökandens ekonomiska ställning och grunderna för arvode för de ersättningar som skall betalas för allmän rättshjälp.

Kommunerna kan berättiga det allmänna rättsbiträdet att lämna rättshjälp också till

andra än dem som har rätt att få allmän rättshjälp mot ersättning som täcker de kostnader kommunen har för hjälpen. I dessa fall handlar det inte längre om allmän rättshjälp, utan om verksamhet som kompletterar rättshjälpsverksamheten. Upprätthållandet av en sådan verksamhet är speciellt motiverat i trakter där tillgången på advokattjänster är dålig.

Lagutskottet har ansett det vara viktigt att lagen moderniseras och har därför påskyndat avlåtet av en proposition med förslag till mera omfattande ändringar av lagen än den nu aktuella. Propositionen skall också inrymma förslag till lindring eller upphävande av förbudet för allmänna rättsbiträden att inneha bitjänster (LaUB 14/1990 sid 1).

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga ekonomiska verkningar.

Avsikten med propositionen är att trygga ett flexibelt arrangemang av den allmänna rättshjälpen i kommunerna. Kommunerna kan sinsemellan avtala om ordnandet av verksamheten så som de önskar. Samarbetsavtalen förutsätter inte längre godkännande av justitieministeriet. Verksamheten kan också anförtros en samkommun. Kommunen är skyldig att se till att det finns tillräckligt med service för dem som behöver den. Verksamheten skall också uppfylla de krav som ställs på advokatverksamhet.

Det föreslås att den lagstadgade rättshjälpsnämnden avskaffas. Det föreslås att en del av de uppgifter som nämnden har överförs direkt på de allmänna rättsbiträdena. Enligt propositionen kommer det på allmänna rättsbiträdet att bl.a. fatta beslut om indrivning av ersättning i den ordning som har stadgats om indrivning av skatter. I kommunen skall fortsättningsvis finnas ett organ med flera medlemmar för ledningen och styrningen av den allmänna rättshjälpsverksamheten. Organet kunde vara gemensamt för flera kommuner.

Propositionen har inga verkningar i fråga om personalen.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänstearbete vid justitieministeriet. Kommissionen för offentliga rättshjälpstjänster har behandlat ett

utkast till propositionen. Utlåtanden över propositionen har inkommit från finansministeriet, inrikesministeriet, Finlands Kommunförbund, Yleiset oikeusavustajat ry (All-

männen rättsbiträdenas förening), Finlands Advokatförbund och Finlands konsumentförbund rf.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. I paragrafens 2 mom. stadgas om kommunens möjlighet att genom ett avtal anförtro rättshjälpsverksamheten att skötas av en annan kommun. Utan ett särskilt stadgande kan en kommun göra så redan i stöd av generella stadganden. Avtalen har förutsett justitieministeriets godkännande. På de grunder som nämns i den allmänna motiveringen har man avstått från underställningar. Av den orsaken föreslås att 2 mom. upphävs.

2 §. Det föreslås att i 1 mom. stadgas att det uttryckligen är det allmänna rättsbiträdet som ger allmän rättshjälp. Ingen annan kommunal tjänsteman får lämna rättshjälp. Avsikten med detta är att trygga att verksamheten har karaktären av advokatverksamhet.

När kommunen ordnar verksamheten skall den se till att den uppfyller kraven på god advokatsed. Detta leder bl. a. till att när allmänt rättsbiträde lämnar allmän rättshjälp skall han stå i ett oavhängigt förhållande till förtroendepersoner och kommunala tjänstemän. Dessa har inte rätt att ingripa i lämnandet av rättshjälp eller i hjälpens innehåll. Därtill skall verksamheten hållas isär från annan kommunal verksamhet så att sådana kopplingar till annan kommunal verksamhet inte uppkommer som kan äventyra det förtroendefulla förhållandet mellan allmänt rättsbiträde och rättshjälpsmottagaren.

Kommunen får i övrigt själv besluta på vilket sätt verksamheten ordnas i kommunen. En viktig begränsning är dock kravet på att verksamheten skall uppfylla de krav som ställs på advokatverksamhet. Kommunen kan ha en eller flere allmänna rättsbiträden. Ett allmänt rättsbiträde kan också arbeta i en samkommun. Kommunen kan också ingå ett avtal med en sådan kommun som har ett allmänt rättsbiträde att denna kommun sköter om rättshjälpsverksamheten också i den först nämnda kommunen. Kommunen kan också ha ett sådant avtal med flere kommuner att flere allmänna rättsbiträden lämnar

rättshjälp till den egna kommunens invånare. Målet är att ge utrymme för fungerande verksamhetsformer.

Det föreslås att i 2 mom. stadgas om den möjligheten att rättshjälp lämnas av en advokat på uppdrag av kommunen. På särskilda grunder kan kommunen med justitieministeriets tillstånd välja detta alternativ. Enligt gällande lag skall i reglementet för rättsbiträdesnämnden anges vilken kommunal myndighet som skall besluta om lämnandet av allmän rättshjälp.

Om kommunen inte har ett rättsbiträde, skall kommunen enligt förslaget ha en myndighet som beslutar om lämnande av rättshjälp. Denna myndighet fattar alla de beslut som gäller lämnande av rättshjälp och inkrävandet av eventuella ersättningar. I dessa ärenden kommer besluten ofta att fattas av personer som inte har fått någon juridisk utbildning. Därför är det påkallat att i oklara frågor låta advokaten avgöra om den angelägenheten som ansökan om rättshjälp gäller är en sådan rättslig angelägenhet som avses i lagen.

Ändring i den ovan nämnda myndighetens beslut i rättshjälpsärenden anföras genom rättelseyrkande till det organ som nämns i 4 § så som ändring söks i beslut av allmänt rättsbiträde. Advokaten sköter om lämnandet av den egentliga rättshjälpen och lagen om allmän rättshjälpsverksamhet tillämpas också på honom.

3 §. Enligt 3 mom. kan justitieministeriet i vissa fall ålägga kommuner att bedriva allmän rättshjälpsverksamhet tillsammans. Ett dylikt förfarande motsvarar inte nuvarande förvaltningskultur. Justitieministeriet har aldrig använt sig av denna möjlighet. Momentet föreslås bli upphävt såsom onödigt.

4 §. Enligt den gällande paragrafen skall det i en kommun finnas en rättshjälpsnämnd, som leder och övervakar rättshjälpsverksamheten. Lagen om försök med frikommuner har möjliggjort att uppgifterna ges åt ett annat kommunalt organ. I många kommuner handhas uppgifterna idag av kommunstyrel-

sen. Enligt förslaget möjliggörs att även i fortsättningen uppgifterna ges åt kommunstyrelsen eller om kommunfullmäktige så beslutar, åt ett annat organ med flera medlemmar.

När man väljer organ är det skäl att beakta att inte den allmänna rättshjälpsverksamhetens oberoende ställning utsätts för obehörig påverkan av annan kommunal förvaltning. Särskilt bör kommunen undvika att förena den allmänna rättshjälpsverksamheten med socialvården, eftersom ett allmänt rättsbiträde ofta biträder kommuninnevånare i frågor som gäller besvär över beslut i socialvårdsärenden. I många kommuner har dessa uppgifter givits åt kommunstyrelsen eller dess sektion. Uppgifterna lämpar sig väl för ett annat organ som inte självt eller vars underställda tjänstemän gör sådana beslut över vilka med hjälp av allmänna rättsbiträdet söks ändring.

5—7 §§. I paragraferna stadgas närmare om rättshjälpsnämndens sammansättning, verksamhetsperiod och reglemente. Paragraferna föreslås såsom onödiga bli upphävda.

11 §. Med stadgandet i paragrafens 1 mom. eftersträvar man att trygga det allmänna rättsbiträdets oavhängiga ställning när han lämnar advokattjänster. Sålunda får allmänt rättsbiträde inte fungera t.ex. som kommunens jurist eller konsumentrådgivare.

I motiveringen till lagen om anordnande av konsumenttjänster i kommunerna (72/92) konstateras bl.a. att konsumentrådgivarens huvudsyssla eller den uppgift till vilken skötseln av konsumentrådgivningen är anknuten inte får stå i konflikt med konsumentrådgivningen och att rådgivaren skall kunna handla opartiskt i förhållande till näringsidkarna och konsumenterna. Med hänsyn till detta kan det inte anses som ett lyckat arrangemang att ålägga det allmänna rättsbiträdet att sköta konsumentrådgivarens uppgifter (RP 139/1991 rd s. 9).

Alla sådana uppgifter i vilka kommunens och den enskilda kommuninnevånarens intressen kan råka i konflikt med varandra är förbjudna. Också sådana uppgifter är förbjudna som förutsätter fungerande som medlare mellan två parter i ett ärende som senare kan bli föremål för rättslig behandling.

Det ovan nämnda stadgandet hindrar inte att tjänsteförmyndarens uppgifter förenas med tjänsten som allmänt rättsbiträde. Det är dock inte motiverat att förena tjänsteförmyndartjänsten med tjänsten som allmänt rätts-

biträde, om tjänsteförmyndarens uppgifter förutsätter grundandet av en skild tjänst med tjänsteförmyndaruppdraget som huvudsyssla. Beroende på sin ekonomiska ställning har en myndling också rätt att få rättshjälpstjänster.

Rättsbiträdets oavhängiga ställning som den som lämnar rättshjälp bör tryggas i lag. Inte ens avhängighetsförhållanden inom den kommunala förvaltningen får ställa hinder i vägen för lämnande av rättshjälp. Om ett avhängighetsförhållande trots allt uppkommer i ett enskilt ärende till en viss kommunal tjänsteman eller ett visst kommunalt organ, skall rättsbiträdet ge sökanden den anvisning som avses i 14 §.

Gällande lag förbjuder allmänt rättsbiträde att för egen räkning sköta advokatuppdrag. Ett fullständigt förbud av detta slag är mycket sällsynt i vår lagstiftning. Ordalydelsen i paragrafens 2 mom. möjliggör skötseln av enstaka advokatuppdrag för egen räkning. Ett allmänt rättsbiträde får inte genom att ta egna uppdrag tävla med sin arbetsgivare. Om rättsbiträdet börjar utföra advokatuppdrag i större omfattning för egen räkning kan detta inverka menligt på skötseln av rättshjälpsverksamheten och är därför förbjudet. Det är självklart att ett allmänt rättsbiträde inte på tjänstetid får idka advokatyr för egen räkning. Han får inte heller använda rättshjälpsbyråns utrymmen och hjälpmedel för sådan verksamhet.

I paragrafens 2 mom. förbjuds allmänt rättsbiträde att verka som delägare, bolagsman eller medlem i bolag eller samfund som bedriver advokatverksamhet. Med stadgandet försöker man hindra att ett allmänt rättsbiträdes personliga intresse skulle komma i konflikt med den allmänna rättshjälpsverksamhetens intresse.

Det föreslås att bisyssloförbudet görs mindre strängt än det är i den nuvarande lagen i fråga om tillfälliga advokatuppdrag. Alla sådana bisysslor som leder till att det allmänna rättsbiträdet blir jävigt som den som lämnar allmän rättshjälp skall fortfarande vara förbjudna. I övrigt skall regleringen styras av de allmänna stadgandena. Till denna del avgörs saken i det reglemente som kommunfullmäktige godkänner. Beroende på sysslans natur skall rättsbiträdet antingen lämna ett meddelande om eller en ansökan om tillstånd till bisysslan. Arbetsgivaren kan fortfarande förbjuda handhavandet av en bisyssla när arbetsgivaren anser att bisysslan inverkar menligt på huvudsysslan.

12 §. Allmän rättshjälp ges åt en person som har hemkommun i Finland. Om en persons hemkommun stadgas i lagen om hemkommun. En persons hemkommun är den kommun där han bor. Hemkommunen vid inflyttande till Finland bestäms enligt samma grunder om han bor i Finland och han har för avsikt att stanna här och bo samt har ett giltigt uppehållstillstånd som berättigar till minst ett års vistelse. Rättshjälp kan ges även åt andra personer som inte har hemkommun i Finland om ärendet för vilket rättshjälp sökes, har ett samband med Finland och lämnandet av rättshjälp med beaktande av omständigheterna kan anses motiverat. Åt medborgare i stat inom Europeiska unionen vilka arbetar i Finland och deras familjer skall allmän rättshjälp ges i samma utsträckning som åt personer som har hemkommun i Finland.

16 §. I paragrafen stadgas om hur rättsbiträdet skall förfara om han avslår ansökan. Enligt stadgandet styrs ändringssökandet till rättshjälpsnämnden. Då avsikten är att avstå från den lagstadgade rättshjälpsnämnden bör stadgandet ordalydelse granskas till denna del. Enligt gällande lag söker man ändring genom besvär till rättshjälpsnämnden. Enligt förslaget är ett rättelseyrkande första rättsmedel.

De som anholder om allmän rättshjälp är i medeltal personer i en svagare ställning och de har inte alltid tillräckliga förutsättningar att sköta sina ärenden. Därför har det med tanke på rättshjälpsökandens rättsskydd ansetts nödvändigt att stadga att allmänt rättshjälpsbiträde har en skyldighet att hjälpa sökanden också vid skötseln av dennes intressen, när ansökan om rättshjälp avslås eller när rättshjälp endast meddelas mot partiell ersättning. Av denna orsak skall allmänt rättsbiträde särskilt informera sökanden om möjligheten att söka ändring och på anhållan ge sökanden besvärundervisning och den bakgrundsinformation som behövs för att fullfölja rättelseyrkandet. I allmänhet är det sällan som man till sökanden över rättshjälpsbeslutet utfärdar en expedition, utan vanligen antecknas beslutet i ett rättshjälpskort och sökanden underrättas muntligen om beslutet. Det finns inga skäl för att ge besvärundervisning i samband med alla beslut, eftersom erfarenheten har visat att största delen av sökandena är nöjda med det beslut det allmänna rättsbiträdet har fattat. Om sökanden vill överväga om han vill göra

ett rättelseyrkande skall han tilldelas beslutet i skriftlig form med besvärundervisning. Därtill skall han få den bakgrundsinformation som han behöver för att kunna göra rättelseyrkandet.

Därtill skall det allmänna rättsbiträdet se till att nödvändiga åtgärder i själva huvudsaken vidtas för att trygga sökandens rättsskydd ända tills rättelseyrkandet i rättshjälpsärendet har avgjorts. Dessa åtgärder är avgiftsbelagda, om inte besvärinstansen anser att sökanden har rätt att få allmän rättshjälp kostnadsfritt. Ersättningen indrivs i enlighet med beslut av det allmänna rättsbiträdet eller, om besvärsmyndigheten har sänkt sökandens ersättningsskyldighet, i enlighet med besvärinstansens beslut.

17 §. I paragrafen stadgas om vissa uppgifter för rättsbiträdet och rättshjälpsnämnden då rättshjälp inte beviljas utan ersättningsskyldighet. Då avsikten är att avstå från den lagstadgade rättshjälpsnämnden bör stadgandet ordalydelse granskas.

Om rättshjälp lämnas mot partiell ersättning, skall allmänt rättsbiträde meddela sökanden om vilken del denne skall stå för. Andelen har i besluten i allmänhet definierats som en viss procentandel.

18 §. I paragrafen stadgas om vissa uppgifter för rättsbiträdet och rättshjälpsnämnden då man efteråt märker att förutsättningarna för beviljande av allmän rättshjälp saknats. Då avsikten är att avstå från den lagstadgade rättshjälpsnämnden bör stadgandets ordalydelse granskas.

Om allmänna rättsbiträdet märker att förutsättningarna för lämnande av rättshjälp saknas eller har upphört skall han besluta att lämnandet av rättshjälp upphör. De åtgärder som redan har vidtagits ingår i den allmänna rättshjälpen, men nya åtgärder vidtas vanligen inte. Det allmänna rättsbiträdet skall särskilt beakta de krav som ställs på god advokatsed. Därför kan det vara att det allmänna rättsbiträdet för att trygga huvudmannens rättsskydd är tvungen att utföra vissa åtgärder.

Om beslutet om lämnande av allmän rättshjälp har grundat sig på felaktiga uppgifter av sökanden, skall rättsbiträdet ta ställning till frågor om eventuella straffrättsliga påföljder och ersättningsanspråk.

19 §. I paragrafen stadgas om vissa uppgifter för rättshjälpsnämnden då nämnden avslår en ansökan om rättshjälp eller beslutar om att förmånen skall upphöra. Ovan

genom ändringen i 18 § har uppgifterna överförs på det allmänna rättsbiträdet. Av det följer att sökanden eller den som fått rättshjälp kan anföra ett rättelseyrkande till det organ som avses i 4 §. Om uppgiften skulle kvarstå hos organet skulle enda tillbudsstående medlet för ändringssökande vara ett besvär till länsrätten. Av nämnda skäl föreslås paragrafen upphävas.

20 a §. För att kunderna bättre än nu skall betala avgifterna föreslås att det i lagen intas ett stadgande om dröjsmålsränta. Det har inte varit möjligt att inkräva dröjsmålsränta med stöd av de nuvarande stadgandena. Detta har i vissa fall kunnat leda till att betalningarna har uppskjutits. Därtill har de fördröjda betalningarna lett till kostnader för indrivning och ränteförluster.

Det föreslås att den dröjsmålsränta som inkrävs är den dröjsmålsränta som avses i 4 § 3 mom. räntelagen. Den nämnda dröjsmålsräntan är sju procent högre än den av Finlands bank fastställda referensräntan. Denna dröjsmålsränta är för tillfället 13 procent. Skyldigheten att betala ränta börjar den dag då rättshjälpsräkningen förfaller till betalning. Enligt förslaget får fristen inte ut sättas till ett tidigare datum än det som följer en månad efter det datum då räkningen skickades till gäldenären.

21 §. Ersättningar i enlighet med denna lag får indrivnas i den ordning som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg (367/61). Enligt gällande lag fattar rättshjälpsnämnden beslut om detta. Enligt förslaget fattar det allmänna rättsbiträdet beslut om indrivning. Innan beslut fattas skall den betalningsskyldige höras. Den betalningsskyldige har som rättsskyddsmedel till sitt förfogande inlämnande av ett rättelseyrkande till det organ som avses i 4 §. Ytterligare kan den betalningsskyldige anföra grundbesvär enligt 8 § lagen om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg. Enligt stadgandet har allmänt rättsbiträde rätt att avstå från indrivandet av ersättning, om ersättningen uppenbarligen inte kan indrivnas. Med detta försöker man minska på onödigt arbete för de allmänna rättsbiträdena och utskökningsmyndigheterna.

28 §. Om rättshjälpsökanden anses i sin helhet kunna stå för kostnaderna för den rättshjälp han behöver, kan inte allmän rättshjälp beviljas. Enligt gällande lag kan man i reglementet för rättshjälpsnämnden befullmäktiga ett allmänt rättsbiträde att ge rätts-

hjälp mot full ersättning. Enligt förslaget kan allmänna rättsbiträdena fortsättningsvis enligt kommunens prövning ge rättshjälp mot full ersättning då arbetssituationen det medger. Genom detta arrangemang strävar man till att underlätta arrangerande av rättshjälpsverksamheten i kommunen. Även i kommuner där advokattjänster är svåra att få, kan man ge rättshjälp mot betalning. Rättshjälp mot betalning får inte ges i det fall då det försvårar den allmänna rättshjälpsverksamheten.

30 §. Paragrafen innehåller ett stadgande om tystnadsplikt. I den gällande lagen nämns särskilt medlemmarna i rättshjälpsnämnden. Då avsikten är att man skall avstå från den lagstadgade rättshjälpsnämnden, bör ordalydelsen korrigeras.

Stadgandet berör kommunens förtroendevalda som på ett eller annat sätt deltar i verksamheten. Det är närmast fråga om medlemmarna i det i 4 § avsedda organet samt kommunens revisorer. Därtill gäller stadgandet personalen i rättshjälpsbyrån, dvs. förutom rättsbiträdet också rådgivarna, kontorspersonalen och annan eventuellt avlönad personal. Stadgandet gäller också andra personer som har deltagit i rättshjälpsverksamheten. Ovan nämnda personer får inte yppa vad de fått veta om rättshjälpsökanden och dennes angelägenheter när de utfört sina uppgifter. Denna information är ofta av känslig natur för rättshjälpsökanden. Ovan nämnda personer skall därför endast i den omfattning det är påkallat p.g.a. utförandet av uppdragen förmedla nödvändig information vidare.

Tystnadsplikten binder i sysslan, men också efter det personen i fråga har lämnat sysslan. Enligt stadgandet är det förbjudet att yppa information om sökanden utan dennes tillstånd. Endast sökanden kan ge tillstånd till yppandet av information om hans angelägenheter till utomstående.

Den som brutit mot stadgandet straffas med stöd av 40 kap. 5 § strafflagen för brott mot tjänsthemlighet eller brott mot tjänsthemlighet av oaktksamhet.

30 a §. I beslut som allmänt rättsbiträde eller den myndighet som enligt 2 § 2 mom. beslutar om lämnande av rättshjälp har fattat får ändring sökas genom rättelseyrkande till det i 4 § avsedda organet. I beslut av nämnda organ söks ändring genom besvär hos länsrätten.

Beslut som kan överklagas hos länsrätten

är sådana att det inte är motiverat att ge en besvärsmöjlighet till alla kommuninvånare. Av denna orsak är det fråga om förvaltningsbesvär. På besvären tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/96). Besvären skall anföras inom 30 dagar från den dag då sökanden fick del av beslutet denna dag oräknad. Besvären skall anföras skriftligen och inlämnas till länsrätten.

hör att vara i kraft vid utgången av år 1996. Den föreslagna lagändringen avser att stadga att de förvaltningsarrangemang som frikommunsförsöket har möjliggjort blir permanenta inom allmänna rättshjälpsverksamheten. Av denna anledning bör lagen träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst, dock senast vid ingången av år 1997.

2. Ikraftträdande

Lagen om försök med frikommuner upp-

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om allmän rättshjälpsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 2 februari 1973 om allmän rättshjälpsverksamhet (88/73) 1 § 2 mom., 3 § 3 mom. samt 5—7 och 19 §§,
av dessa lagrum 3 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 29 december 1988 (1274/88) och 5 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 10 december 1976 (959/76),
ändras 2, 4 och 11 §§, 12 § 1 mom., 16 § 1 mom. samt 17, 18, 21, 28, 30 och 30 a §§,
av dessa lagrum 2 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 22 februari 1991 (376/91) och 12 § 1 mom. samt 21 och 30 a §§ sådana de lyder ändrade genom lag av den 23 december 1981 (976/81), samt
fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

2 §

Allmän rättshjälp lämnas av allmänna rättsbiträden. Den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen skall ordnas så att kraven på god advokatsed uppfylls.

Justitieministeriet kan av särskilda skäl ge en kommun tillstånd att ordna allmän rättshjälp så att rättshjälp lämnas av en advokat på uppdrag av kommunen. Om kommunen inte har ett allmänt rättsbiträde, skall det i kommunen finnas en myndighet som beslutar om lämnande av rättshjälp. Denna lag gäller i tillämpliga delar denna myndighet och advokater som lämnar allmän rättshjälp.

4 §

I kommunen övervakas och styrs den allmänna rättshjälpsverksamheten av kommunstyrelsen eller något annat organ med flera medlemmar.

11 §

Kommunen får inte ge ett allmänt rättsbiträde sådana uppdrag som kan äventyra rättsbitrådets oavhängighet i egenskap av person som lämnar rättshjälp eller som kan

inverka menligt på skötseln av den allmänna rättshjälpsverksamheten.

Ett allmänt rättsbiträde får inte vara delägare, bolagsman eller medlem i bolag eller samfund som bedriver advokatverksamhet. Han får inte heller ha annan avlönad befattning, som inverkar menligt på hans uppgift och som han har rätt att avsäga sig.

12 §

Allmän rättshjälp lämnas den som har hemkommun i Finland. Rättshjälp kan lämnas även åt person som inte har hemkommun i Finland, om det ärende i vilket rättshjälp begärs har samband med Finland och det med beaktande av omständigheterna kan anses motiverat att rättshjälp lämnas.

16 §

Det allmänna rättsbiträdet skall ge information om möjligheten att göra ett rättelseyrkande och på begäran ge sökanden den bakgrundsinformation som behövs för rättelseyrkandet, om anhållan om rättshjälp har avslagits eller rättshjälp inte kan lämnas helt

kostnadsfritt. Rättsbiträdet skall dock på begäran av rättshjälpsökanden vidta de åtgärder som är nödvändiga för att sökandens rättigheter skall kunna bevaras tills rättelseyrkandet har avgjorts.

17 §

När ett allmänt rättsbiträde beslutar att allmän rättshjälp skall lämnas, skall biträdet samtidigt besluta vilken del och hur mycket rättshjälpsmottagaren högst skall ersätta kommunen, när allmän rättshjälp inte kan lämnas helt kostnadsfritt.

18 §

Konstateras det sedan allmän rättshjälp beviljats, att någon av dess förutsättningar saknats eller inte längre föreligger, skall allmänna rättsbiträdet besluta att rättshjälpen skall upphöra. Samtidigt skall biträdet besluta att kostnaderna för lämnandet av allmän rättshjälp antingen helt eller delvis skall uppbäras åt kommunen hos den som erhållit rättshjälp, om detta inte är oskäligt. I ärendet skall i övrigt förfaras så som stadgas i 16 §.

20 a §

Om den ersättning som har bestämts med stöd av 20 § eller kostnader som av kommunens medel betalats för den som erhållit rättshjälp inte har betalats på förfallodagen, får dröjsmålsränta uppbäras enligt 4 § 3 mom. Rättelagen från den dag en månad förflutit från det räkningen sändes till den betalnings-skyldige.

21 §

Med stöd av beslut som ett allmänt rättsbiträde har fattat får hos rättshjälpsmottagaren uppbäras den ersättning som bestämts enligt 20 § och de kostnader som i mottagarens ärende betalats av kommunens medel i den ordning som är stadgad i lagen om in-

drivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61). Innan beslut fattas skall allmänna rättsbiträdet bereda den betalnings-skyldige tillfälle att bli hörd. Om ersättning- en uppenbarligen inte kan indrivras, kan biträdet avstå från indrivning.

28 §

Kommunen kan berättiga allmänna rättsbiträdet att mot ersättning som täcker kommunens kostnader lämna rättshjälp även åt andra än dem som är berättigade till allmän rättshjälp, om sådan rättshjälp underlättar ordnandet av den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen eller om det är svårt att få advokatjänster på orten och lämnandet av rättshjälp inte inverkar menligt på fullgörandet av de uppgifter som hör till den allmänna rättshjälpsverksamheten.

30 §

Kommunala förtroendevalda, de som hör till rättshjälpsverksamhetens personal och andra som deltar i verksamhet enligt denna lag får inte i sin befattning och inte heller sedan den upphört olovligen yppa vad de vid fullgörandet av sina åligganden har fått veta om rättshjälpsökanden och dennes angelägenheter.

30 a §

Den som är missnöjd med beslut som ett allmänt rättsbiträde eller en i 2 § 2 mom. avsedd myndighet fattat får göra ett skriftligt rättelseyrkande till det organ som avses i 4 §. Rättelseyrkandet skall göras inom 14 dagar från delfången av beslutet.

Ändring i organets beslut får sökas genom besvär hos länsrätten. På ändringssökande tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/96).

Denna lag träder i kraft den
19 .

Helsingfors den 20 september 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Justitieminister *Kari Häkämies*

Lag

om ändring av lagen om allmän rättshjälpsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 2 februari 1973 om allmän rättshjälpsverksamhet (88/73) 1 § 2 mom., 3 § 3 mom. samt 5—7 och 19 §§, av dessa lagrum 3 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 29 december 1988 (1274/88) och 5 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 10 december 1976 (959/76), ändras 2, 4 och 11 §§, 12 § 1 mom., 16 § 1 mom. samt 17, 18, 21, 28, 30 och 30 a §§, av dessa lagrum 2 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 22 februari 1991 (376/91) och 12 § 1 mom. samt 21 och 30 a §§ sådana de lyder ändrade genom lag av den 23 december 1981 (976/81), samt fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Kommuner kan ingå avtal, i vilket vederbörande kommuners allmänna rättshjälpsverksamhet ombetros någon av dem. För avtalet skall justitieministeriets godkännande utverkas.

(2 mom. upphävs)

2 §

Allmän rättshjälpsverksamhet bedrivs genom upprätthållande av särskild rättshjälpsbyrå, med en eller flere tjänster för allmänna rättsbiträden och annan personal i tillräcklig mängd. Med justitieministeriets tillstånd kan sådan tjänst vara bitjänst eller förenad med annan tjänst i kommunen. Samtycke erfordras dock inte för tjänstens sammanslagning med tjänsteförmyndarens tjänst.

Justitieministeriet kan av särskilda skäl ge en kommun tillstånd att ordna allmän rättshjälp så att rättshjälp lämnas av en advokat på uppdrag av kommunen. Om det i kommunen inte finns ett allmänt rättsbiträde, skall i reglementet för rättshjälpsnämnden anges vilken kommunal myndighet som skall besluta om lämnande av rättshjälp. Denna lag gäller i tillämpliga delar denna myndighet och advokater som på uppdrag av en kommun lämnar allmän rättshjälp.

2 §

Allmän rättshjälp lämnas av allmänna rättsbiträden. Den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen skall ordnas så att kraven på god advokatsed uppfylls.

Justitieministeriet kan av särskilda skäl ge en kommun tillstånd att ordna allmän rättshjälp så att rättshjälp lämnas av en advokat på uppdrag av kommunen. Om kommunen inte har ett allmänt rättsbiträde, skall det i kommunen finnas en myndighet som beslutar om lämnande av rättshjälp. Denna lag gäller i tillämpliga delar denna myndighet och advokater som lämnar allmän rättshjälp.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Om kommuner inte kan komma överens om bedrivande av allmän rättshjälpsverksamhet, kan justitieministeriet efter att ha hört dem ålägga två eller flera kommuner att tillsammans bedriva allmän rättshjälpsverksamhet samt vid behov också bestämma de villkor på vilka verksamheten skall bedrivas.

(3 mom. upphävs)

4 §

Den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen ledes och övervakas av en rätts-hjälpsnämnd.

4 §

I kommunen övervakas och styrs den allmänna rättshjälpsverksamheten av kommunstyrelsen eller något annat organ med flera medlemmar.

5 §

Kommunens fullmäktige inväljer i rätts-hjälpsnämnden för sin mandatperiod minst fem medlemmar och för envar av dem en personlig suppleant samt utser bland medlemmarna ordförande och viceordförande. Kommuner kan i de fall som avses i 1 § 2 mom. även avtala om att medlemmar i nämnden och suppleanter för dem väljes från olika kommuner.

(upphävs)

5 §

Ordföranden, viceordförande eller annan medlem skall vara person som avlagt juris kandidatexamen eller motsvarande tidigare examen, såvitt sådan person finns att tillgå för befattningen.

6 §

Kommunens fullmäktige skall för rätts-hjälpsnämnden godkänna reglemente, vilket skall underställas justitieministeriet för fastställelse.

(upphävs)

6 §

7 §

Såframt icke annat följer av denna lag, skall stadgande om kommunal nämnd tillämpas på rättshjälpsnämnd.

(upphävs)

7 §

11 §

Allmänt rättsbiträde får icke sköta advokatuppdrag för egen räkning eller vara delägare, bolagsman eller medlem i bolag eller annat samfund, som bedriver sådan verksamhet. Han får ej heller ha annan stadigvarande avlönad befattning, som inverkar menligt på hans uppgift och som han har rätt att avsäga sig.

11 §

Kommunen får inte ge ett allmänt rättsbiträde sådana uppdrag som kan äventyra rättsbiträdets oavhängighet i egenskap av person som lämnar rättshjälp eller som kan inverka menligt på skötseln av den allmänna rättshjälpsverksamheten.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Allmän rättshjälp lämnas åt person som har i lagen om befolkningsböcker (141/69) avsedd hemort i Finland. Rättshjälp kan lämnas även åt person som inte har hemort i Finland, om det ärende i vilket rättshjälp begärs har samband med Finland och det med beaktande av omständigheterna kan anses motiverat att rättshjälp lämnas.

16 §

Avslår allmänt rättsbiträde ansökan om rättshjälp eller anser han att rättshjälp icke kan lämnas helt kostnadsfritt, skall ärendet på yrkande av rättshjälpssökanden bringas till rättshjälpsnämndens avgörande. Rättshjälpsbiträdet skall likväl, om rättshjälpssökanden det önskar, vidtaga de åtgärder, som är nödvändiga för bevarandet av hans rätt, innan rättshjälpsnämnden avgjort ärendet.

17 §

Kan rättshjälp icke lämnas helt kostnadsfritt, skall allmänt rättsbiträde eller rättshjälpsnämnden då den beslutar om lämnande av rättshjälp samtidigt bestämma, vilken del av kostnaderna för lämnandet av rättshjälpen och huru mycket den anser rättshjälpstagaren högst vara skyldig att ersätta kommunen.

18 §

Befinnes det, sedan allmän rättshjälp beviljats, att någon av dess förutsättningar saknats eller icke längre föreligger, skall allmänt rättsbiträde besluta att rättshjälpen skall upphöra.

Förordnar allmänt rättsbiträde att lämnandet av rättshjälp skall upphöra, skall saken, om den som erhållit rättshjälp så kräver, på åtgärd av rättsbiträdet bringas till avgörande av rättshjälpsnämnden.

12 §

Allmän rättshjälp lämnas person som har hemkommun i Finland. Rättshjälp kan lämnas även åt person som inte har hemkommun i Finland, om det ärende i vilket rättshjälp begärs har samband med Finland och det med beaktande av omständigheterna kan anses motiverat att rättshjälp lämnas.

16 §

Det allmänna rättsbiträdet skall ge information om möjligheten att göra ett rättelseyrkande och på begäran ge sökanden den bakgrundsinformation som behövs för rättelseyrkandet, om anhängan om rättshjälp har avslagits eller rättshjälp inte kan lämnas helt kostnadsfritt. Rättsbiträdet skall dock på begäran av rättshjälpssökanden vidta de åtgärder som är nödvändiga för att sökandens rättigheter skall kunna bevaras tills rättelseyrkandet har avgjorts.

17 §

När ett allmänt rättsbiträde beslutar att allmän rättshjälp skall lämnas, skall biträdet samtidigt besluta vilken del och hur mycket rättshjälpsmottagaren högst skall ersätta kommunen, när allmän rättshjälp inte kan lämnas helt kostnadsfritt.

18 §

Konstateras det sedan allmän rättshjälp beviljats, att någon av dess förutsättningar saknats eller inte längre föreligger, skall allmänna rättsbiträdet besluta att rättshjälpen skall upphöra. Samtidigt skall biträdet besluta att kostnaderna för lämnandet av allmän rättshjälp antingen helt eller delvis skall uppbäras åt kommunen hos den som erhållit rättshjälp, om detta inte är oskäligt. I ärendet skall i övrigt förfaras så som sägs i 16 §.

Gällande lydelse

19 §

Då rättshjälpsnämnden avslår ansökan om rättshjälp eller besluter att rättshjälp skall upphöra, skall nämnden samtidigt besluta, att kostnaderna för lämnad rättshjälp antingen helt eller delvis skall uppbäras åt kommunen hos den som erhållit rättshjälp, om detta icke är oskäligt. Nämnden skall även bestämma storleken av den ersättning som skall uppbäras.

21 §

Kostnader som lämnandet av rättshjälp åsamkat kommun och som rättshjälpsstagaren enligt 20 § skall ersätta kommunen samt kostnader som av kommunens medel betalts för rättshjälpsstagarens räkning får med stöd av *rättshjälpsnämndens beslut* uppbäras hos vederbörande i den ordning som är stadgad i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utökningsväg (367/61). Innan beslut fattas skall nämnden bereda den betalningsskyldige tillfälle att bli hörd. Ifall ersättning uppenbarligen inte skulle kunna indrivas, kan nämnden avstå från indrivning.

28 §

Enligt prövning av kommunens fullmäktige kan allmänt rättsbiträde i reglementet för rättshjälpsnämnden berättigas att mot ersättning som täcker kommunens kostnader lämna rättshjälp även åt andra än till allmän rättshjälp berättigade personer, om lämnandet av dylik rättshjälp är ägnat att underlätta anordnandet av den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen, eller om det är svårt att på orten erhålla advokattjänster och lämnande av rättshjälp icke inverkar menligt på fullgörandet av de uppgifter som hör till den allmänna rättshjälpsverksamheten.

Föreslagen lydelse

19 §

(upphävs)

20 a §

Om den ersättning som har bestämts med stöd av 20 § eller kostnader som av kommunens medel betalts för den som erhållit rättshjälp inte har betalats på förfallodagen, får dröjsmålsränta uppbäras enligt 4 § 3 mom. räntelagen från den dag en månad förflutit från det räkningen sändes till den betalningsskyldige.

21 §

Med stöd av beslut som ett *allmänt rättsbiträde* har fattat får hos rättshjälpsmottagaren uppbäras den ersättning som bestämts enligt 20 § och de kostnader som i mottagarens ärende betalts av kommunens medel i den ordning som är stadgad i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utökningsväg (367/61). Innan beslut fattas skall *allmänna rättsbiträdet* bereda den betalningsskyldige tillfälle att bli hörd. Om ersättningen uppenbarligen inte kan indrivas, kan biträdet avstå från indrivning.

28 §

Kommunen kan berättiga allmänna rättsbiträdet att mot ersättning som täcker kommunens kostnader lämna rättshjälp även åt andra än dem som är berättigade till allmän rättshjälp, om sådan rättshjälp underlättar ordnandet av den allmänna rättshjälpsverksamheten i kommunen eller om det är svårt att få advokattjänster på orten och lämnandet av rättshjälp inte inverkar menligt på fullgörandet av de uppgifter som hör till den allmänna rättshjälpsverksamheten.

Gällande lydelse

30 §

Medlem av rättshjälpsnämnd och som hör till en rättshjälpsbyrås personal får icke i sin befattning och inte heller och eller sedan denna upphört olovligen yppa vad de vid fullgörandet av sina åligganden har erfarit rörande rättshjälpsökande och hans angelägenheter.

30 a §

I rättshjälpsnämndens beslut får ändring sökas genom besvär på det sätt som i kommunallagen (953/76) är stadgat om sökande av ändring i kommunal nämnds beslut.

Föreslagen lydelse

30 §

Kommunala förtroendevalda, de som hör till rättshjälpsverksamhetens personal och annan som deltar i verksamhet enligt denna lag får inte i sin befattning och inte heller sedan den upphört olovligen yppa vad de vid fullgörandet av sina åligganden har fått veta om rättshjälpsökanden och dennes angelägenheter.

30 a §

Den som är missnöjd med beslut som ett allmänt rättsbiträde eller en i 2 § 2 mom. avsedd myndighet fattat får göra ett skriftligt rättelseyrkande till det organ som avses i 4 §. Rättelseyrkandet skall göras inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

Ändring i organets beslut får sökas genom besvär hos länsrätten. På ändringssökande tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/96).

Denna lag träder i kraft den
19 .

